

essence in Rivne Automotive Transport College NUWM is an organization of the educational process, where theoretical training is conducted at the profile department of the institution, and practical training is implemented within the working process of the enterprise. It contributes to the constant updating of the content of vocational education, orientation to the labor market, and improves the quality of teacher training. As for the third pedagogical condition, we note that the idea of integration in education is a significant achievement of didactics, because under the condition of its successful methodological implementation, the goal of quality education is realized. Therefore, integration as a requirement to unite the components of learning objects as a whole is a necessary didactic tool, which allows students to create a holistic view of the object being studied, forming interdisciplinary competence. It is determined that integration in the educational process should perform the following functions: educational, developmental, psychological, and methodological. According to the results of the molding experiment, it can be stated that the percentage of students who have reached high and sufficient levels for each component in CG and EG has increased, and in general their number has increased by an average of 41.6 %. The effectiveness of the introduced pedagogical conditions is indicated by the fact that the number of students at the secondary and primary levels has decreased. Further prospects are to improve and expand methods and forms for the formation of professional competence of future technicians-technologists using information and communication technologies.

Key words: *technician-technologist, professional competence, dual education, integrative approach, information and communication technologies.*

УДК 378:811.111

Ірина Задоржна

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ORCID ID 0000-0003-1599-1372

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/232-244

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: МОЖЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті обґрунтовано переваги широкого залучення онлайн навчання до процесу оволодіння іноземною мовою: зростання мотивації та зменшення рівня хвилювання учнів/студентів в умовах застосування синхронного та асинхронного онлайн спілкування; можливість створення сприятливого, студентоцентрованого навчального середовища. Проаналізовано особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку вмінь читання, аудіювання, говоріння, письма, інтегрованого формування мовленнєвих навичок та вмінь. З'ясовано, що в умовах змішаної та дистанційної форм навчальний процес повинен бути спрямований на розвиток автономії учнів/студентів.

Ключові слова: *іноземні мови, інформаційно-комунікаційні технології, навчання аудіювання, навчання читання, навчання говоріння, навчання письма, студенти, учні, змішане навчання, дистанційне навчання.*

Постановка проблеми. В умовах розширення міжнародних зв'язків важко переоцінити роль іноземних мов, які уможливають ефективне міжкультурне спілкування, обмін актуальною інформацією тощо.

Відповідно, вимогою часу є знання фахівцями хоча б однієї іноземної мови для ефективною особистої та професійної комунікації. Тому актуальною на сучасному етапі є проблема вдосконалення іншомовної підготовки школярів та студентів у закладах середньої та вищої освіти.

Опираючись на панівні лінгвістичні та психологічні концепції, науковці та практики впродовж кількох століть намагаються розробити методики, які би забезпечували максимальну ефективність навчання іноземних мов. Значний вплив на ці процеси мають також технологічні досягнення. За останні десятиліття навчання іноземних мов важко уявити без використання інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому якщо частотність їх використання донедавна була дуже різною, то в сучасному світі, який переживає пандемію коронавірусу, інформаційно-комунікаційні технології впевнено посіли надзвичайно важливе місце в навчальному процесі.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз сучасних публікацій свідчить про значну увагу сучасних дослідників до питань використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності учнів та студентів.

Так, серед вітчизняних дослідників за останні п'ять років спостерігаємо значний інтерес до зазначеної проблеми. Зокрема, М. Бурак запропонувала методику взаємопов'язаного формування в майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності із використанням веб-квестів, сучасних інтернет-технологій (YouTube, Google Hangouts, Google Classroom, Skype) (Бурак, 2019). Г. Дзіман обгрунтувала методику навчання академічного мовлення військових фахівців із використанням змішаної моделі навчання англомовного академічного письма та використанням онлайн платформи Google Classroom (Дзіман, 2020). О. Биконя зосередилася на самостійному оволодінні студентами економічних спеціальностей англомовними компетентностями в діловому говорінні та письмі з використанням мультимедійного електронного посібника (Биконя, 2017). І. Ференчук-Піонтковська розробила методику формування німецькомовної компетентності в читанні майбутніх філологів із використанням навчального середовища Moodle в позааудиторній роботі студентів та частково в аудиторній (Ференчук-Піонтковська, 2019).

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов актуальна і для зарубіжних дослідників. Зокрема, увага науковці зосереджена на написанні електронних повідомлень (Park, 2012); виконанні письмових завдань на Wikispaces та Weebly (Chen & Brown,

2012), в чатах (Freiermuth & Huang, 2012), на заповнення пропущеної інформації (Payant & Bright, 2017; Solares, 2014); навчанні говоріння через відеоконференції (Zwaard & Bannink, 2016) та ін. У центрі уваги науковців також перебуває інтегроване формування мовленнєвих умінь за допомогою подкастів (Park & Slater, 2014), телевізійних шоу (Abrams, 2016), з використанням інтерактивної дошки (Whyte & Alexander, 2014) та ін.

Попри популярність інформаційно-комунікаційних технологій, їх використання має певні особливості, а робота з ними вимагає зусиль, особливо в умовах змішаного та дистанційного навчання, яке займає чільне місце в навчальному процесі вітчизняних та іноземних закладів освіти.

Мета статті – проаналізувати можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні іншомовних умінь аудіювання, читання, говоріння та письма, а також основні проблеми і шляхи їх вирішення в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Методи дослідження. Основними методами дослідження є вивчення сучасної наукової літератури з проблеми, її узагальнення, спостереження за навчальним процесом, аналіз власного досвіду, опитування викладачів іноземних мов із метою з'ясування їхніх поглядів щодо можливостей змішаного та дистанційного навчання у формуванні іншомовної комунікативної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов уможливує кілька варіантів організації навчання: 1) традиційне навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, при цьому до 29 % змісту може реалізуватись онлайн; 2) змішане навчання, у якому від 30 до 79 % курсу здійснюється онлайн; 3) дистанційне навчання, яке передбачає реалізацію понад 80 % змісту онлайн (McDonald, 2008).

Згідно з першим варіантом, формування мовленнєвих навичок та вмінь здійснюється традиційно із використанням аудіовізуальних носіїв, засобів мультимедіа, телекомунікації тощо. Така організація навчання є доволі поширеною у вітчизняних закладах освіти. Проте, ситуація з коронавірусом значною мірою змістила акценти в бік інтенсивнішого використання інформаційно-комунікаційних технологій та запровадження дистанційного та змішаного навчання.

Змішане навчання поєднує онлайн та традиційну форми з метою оптимізації навчального середовища, забезпечення індивідуалізованого підходу, рефлексивності процесу навчання, що досягається за допомогою надання студентові більше часу для осмислення змісту та обговорення

його з іншими. Таким чином, змішане навчання не просто інтегрує онлайн і традиційну форми, а й поєднує індивідуальне навчання з пошуковим навчанням у співпраці (Vaughan та ін., 2013). На думку Н. Рашевської, в умовах змішаного навчання традиційні технології поєднуються з технологіями електронного, дистанційного та мобільного навчання (Рашевська, 2010, с. 73-74).

Хоча серед сучасних науковців і практиків існують побоювання щодо результатів дистанційного навчання, у світі спостерігалася тенденція до збільшення його частки ще до пандемії коронавірусу. Так, у вищій освіті США кількість студентів, які вивчали хоча би один дистанційний курс, зросла на 17,2 % між 2012 та 2016 роками (Seaman та ін., 2018, с. 12), а близько третини всіх студентів в США (31,6 %) на час випуску мали досвід онлайн навчання (Seaman та ін., 2018, с. 3). Результати аналізу Департаменту освіти США свідчать навіть про дещо вищий рівень результатів здобувачів, які навчалися на дистанційних курсах порівняно з тими, хто брав участь у традиційних (Means та ін., 2010, с. 14-15). Ці дані стосувалися результатів онлайн навчання загалом, а не іншомовної освіти (Ines, 2020, с. 86), яка значною мірою передбачає інтеракцію, тісну взаємодію з викладачем як джерелом інформації, фасилітатором тощо. Попри доволі оптимістичні результати деяких досліджень (Chenoweth та ін., 2006; De Raere та ін., 2018), серед науковців та практиків існують певні запитання щодо ефективності дистанційних курсів для навчання мови, особливо стосовно формування компетентності в усному спілкуванні (Ines, 2020, с. 86), про що свідчать, зокрема, результати опитування 65 викладачів іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Львівського національного університету імені Івана Франка, проведеного у 2021 р.

Власний досвід викладання із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі й дистанційного теоретичного курсу, аналіз сучасних реалій та тенденцій спонукає нас до певних висновків. На наш погляд, по завершенню карантинних заходів система освіти зазнає значних змін, у тому числі в бік інтенсивного використання інформаційно-комунікаційних технологій. Більш комфортними в контексті формування іншомовних навичок та вмінь нам видається традиційне навчання із активним та обґрунтованим застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (додатків, блогів, інтерактивних дошок, віртуальної реальності тощо), а також змішане навчання, яке уможливорює збалансовану комбінацію різних технологій. Однак, дистанційне навчання, на нашу думку, теж

розвиватиметься доволі швидкими темпами, особливо в умовах навчання в ЗВО, забезпечуючи таким чином запити широкого кола людей (наприклад, з особливими потребами). Хоча дистанційне навчання видається нам доволі комфортним для опанування теоретичними курсами (про що свідчить власний досвід викладання), для забезпечення високої його ефективності для формування мовленнєвих навичок та вмінь необхідна методично грамотна організація навчального процесу, значні вміння викладача та бажання студентів досягти відповідних результатів.

Зупинимось детальніше на окремих аспектах організації змішаного та дистанційного навчання, які вважаємо особливо актуальними. Зокрема, проаналізуємо переваги широкого залучення онлайн навчання до процесу оволодіння іноземною мовою. Першою перевагою є зростання мотивації та зменшення рівня хвилювання учнів/студентів в умовах застосування синхронного та асинхронного онлайн спілкування, що, у свою чергу, спонукає їх до кращого розв'язання навчальних проблем у процесі активної онлайн взаємодії. Зокрема, результати досліджень свідчать про зростання кількості реплік та діапазону нових лексичних засобів під час спілкування онлайн; удосконалення вмінь письма за допомогою Web.2 інструментів; більш коректне з погляду граматичного оформлення та синтаксичних особливостей мовлення, спричинене меншою обмеженістю в часі для редагування та самокорекції власних висловлювань у процесі асинхронного спілкування через форум, електронну пошту, блог; підвищення уваги до лінгвістичних особливостей в онлайн середовищах, наприклад цифрових іграх (Sin & Naou, 2020, с. 72).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій здатне створити сприятливе навчальне середовище, у якому учні/студенти почувуються більш упевнено в процесі спілкування, оскільки менше бояться зробити помилку. Крім того, часто вони можуть бачити власні результати, які за умови коректної методичної організації спрямовані на вирішення реальних проблем (наприклад, створений блог). Результати досліджень свідчать, що спільна онлайн діяльність зумовлює більш активну участь в усному та писемному спілкуванні, підвищення рівня володіння мовою, чому, на думку студентів, сприяють можливість спілкуватись онлайн у процесі спільного виконання автентичних завдань, а також покращення дружніх стосунків з однокласниками (Sin & Naou, 2020, с. 72).

Інформаційно-комунікаційні технології можуть забезпечити студентоцентроване навчання шляхом: 1) урахування інтересів учнів/студентів під час вибору змісту, теми тощо (змішаний чи онлайн курс

повинен містити, на нашу думку, банки завдань, з яких учні/студенти можуть вибрати такі, які відповідають їхнім інтересам, чи на основі яких вони можуть запропонувати свої); 2) унаочнення результатів навчання (записані відеопрезентації студентів, створені блоги, які можуть переглядати члени родини та знайомі тощо); 3) активізації рефлексивної самооцінки студентів щодо результатів власної діяльності (наприклад, перечитуючи власний блог, автор може оцінити його сильні сторони та недоліки), порівняння з результатами інших студентів; 4) надання учням/студентам певної свободи, оскільки асинхронний компонент може виконуватись у зручній для них час, у зручному місці; 5) швидкого доступу до необхідних матеріалів; 6) реалізації індивідуального підходу та самонавчання, оскільки студенти можуть працювати над формуванням мовленнєвих умінь у зручному для них темпі.

Окремо варто зупинитися на формуванні мовленнєвих навичок та вмінь. Зараз молоді люди зазвичай більше читають онлайн порівняно з друкованими матеріалами. Ф. А. Лоан виявив, що онлайн-читачі зазвичай читають більш поверхнево та непослідовно, оскільки на рівень сприйняття впливає формат тексту (Loan, 2012). Наприклад, гіпертекст в Інтернеті збільшує когнітивне навантаження на читачів, пов'язане з визначенням важливих проблем, ідентифікацією необхідної інформації, узагальненням та систематизацією інформації з різних джерел, її критичною оцінкою, аналізом, та персоналізацією, і потенційно ускладнює його розуміння (Leu та ін., 2004; DeStefano & LeFevre, 2007), що потрібно враховувати при відборі текстів та організації процесу навчання онлайн.

Навчання читання може здійснюватися з використанням сучасних сайтів, текстів автентичної художньої літератури, спеціально розроблених тестів на основі прочитаних текстів тощо. При цьому учнів/студентів бажано забезпечити коментарями щодо певних реалій, які зустрічаються в текстах і які можуть бути невідомими читачам; рекомендаціями (пам'ятками) щодо ефективних стратегій, які вони можуть і повинні застосовувати в процесі вивчаючого, переглядового та пошукового читання; посиланнями за необхідності на довідкову літературу онлайн. Хоча онлайн формат створює можливості як для екстенсивного, так і для інтенсивного читання, вважаємо, що інтенсивне читання потребує певної участі чи контролю викладача, а отже повинно перевірятися під час заняття (у тому числі й онлайн).

Навчання аудіювання передбачає використання автентичних аудіотекстів (у тому числі аудіокниг), відеоматеріалів (у тому числі художніх, науково-популярних фільмів і т. д.), подкастів, пісень тощо, які

дають можливість слухати носіїв мови. При цьому доцільно також додавати скрипт тексту, який надається для прослуховування чи перегляду, оскільки учні/студенти зможуть перевірити, чи все вони зрозуміли коректно і проаналізувати проблемні моменти (наприклад, чи некоректне розуміння пов'язане з обмеженим знанням лексики, граматики чи з недостатньою здатністю розпізнавати фонему). Крім того, за допомогою скриптів можна звернути увагу учнів чи студентів на певні лінгвістичні форми, виділивши їх. Мультимедійні засоби подекуди дозволяють регулювати темп мовлення, що дає змогу, наприклад, сповільнювати його для прослуховування окремих уривків. Існують дані, що сповільнення темпу не впливає на розуміння мовлення слухачами з різним рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності, однак, повільніший на 20% темп сприяє розумінню мовлення з сильним акцентом (Matsuura та ін., 2014, с. 148). Як у навчанні читання, онлайн формат створює можливості як для екстенсивного, так і для інтенсивного слухання. На противагу читанню, інтенсивне слухання може реалізуватись онлайн без активної участі викладача, якому, однак, необхідно підібрати релевантний навчальний матеріал, забезпечити слухача супровідними матеріалами (скриптами з відповідними позначками, завданнями тощо). Важливо також навчати учнів/студентів використовувати різні навчальні стратегії (наприклад, слухання зверху вниз, знизу вгору, компенсаторні стратегії, виділення ключових слів тощо), акцентуючи на них увагу в пам'ятках, завданнях, у тому числі рефлексивного характеру.

Перевагою слухання онлайн є залучення мобільних приладів, що уможлиблює гнучкість виконання завдань в аспекті часу.

Для формування навичок та вмінь у рецептивних видах мовленнєвої діяльності доцільно створити бібліотеку матеріалів, з якої студенти чи учні могли би підбирати матеріал для екстенсивного читання та слухання.

Важливим питанням є зворотній зв'язок, який може здійснюватись автоматично після виконання студентами завдань, розміщених, наприклад, на платформі Moodle (учні/студенти можуть бачити правильні і неправильні відповіді), а також викладачем (наприклад, стосовно відповідей на запитання). Зазначимо, що навчання читання та слухання – активні процеси. Інтенсивне читання та слухання доцільно супроводжувати обговоренням із метою активізації фонових знань чи аналізом отриманої інформації з метою її засвоєння та персоналізації. При цьому обговорення може здійснюватись під час онлайн/офлайн заняття з викладачем чи під час онлайн/офлайн зустрічі з учнями/студентами.

Навчання говоріння передбачає активну взаємодію учасників у процесі діалогу, полілогу, дискусії, дебатів тощо, а відтак і значну частку синхронної роботи, у тому числі за участі викладача, який повинен допомагати подолати учням/студентам певні мовні труднощі, заохочувати використовувати нові мовленнєві формули, надавати оперативний зворотній зв'язок як усно, так і в чаті тощо. Онлайн спілкування може здійснюватися за допомогою сервісів Zoom, Google Meet, BigBlueButton та інших. Деякі з сервісів можуть бути інтегровані в навчальні платформи (як, наприклад, BigBlueButton в Moodle). Учні/студентів доцільно забезпечити взірцями мовлення, на які вони можуть орієнтуватися під час підготовки власних висловлювань. Перевагою синхронного онлайн спілкування є можливість його запису з метою подальшого аналізу (під керівництвом викладача), самоаналізу та взаємоаналізу.

Навчання письма передбачає використання різних сервісів та засобів, серед яких значною популярністю користується Google Docs – безкоштовний офісний пакет, який має повноцінний текстовий процесор із простим у використанні інтерфейсом редагування тексту. Він передбачає створення певних письмових продуктів у співпраці в режимі реального часу, включаючи редагування, коментування та спілкування в чаті між кількома користувачами спільного файлу. Важливо, що історія створення та редагування в Google Docs автоматично зберігається, а запис про весь процес написання тексту доступний для перегляду. Кінцевий продукт можна опублікувати в Інтернеті або завантажити в різних форматах файлів. Google Docs можна використовувати для викладання на всіх рівнях (Li та ін., 2017, с. 78). Такий підхід є надзвичайно ефективним для роботи на всіх етапах створення письмового висловлювання, а також для взаємооцінювання кінцевих результатів. Однак, викладачам потрібно звертати увагу на роботу кожного під час виконання письмових завдань у співпраці, а також заохочувати учнів/студентів до оцінювання колег, що вони не завжди роблять охоче з етичних міркувань.

Системи автоматизованого оцінювання теж можуть бути використані у процесі онлайн навчання. Вони були розроблені, щоб допомогти носіям мови та тим, хто її вивчає, покращити вміння письма шляхом створення автоматичного корекційного відгуку. Серед найбільш поширених систем – Criterion (<http://www.ets.org/criterion/>), Turnitin (<http://turnitin.com/>) і Writing Pal (<http://www.adaptiveliteracy.com/writing-pal>). Однак, через затратність для розробки таких систем вони зазвичай є платними (Li та ін., 2017, с. 78).

Для формування навичок та вмінь письма доцільно використовувати приклади відповідних текстів, які повинні задовільняти конкретні потреби на момент написання. Для цього можливо використовувати електронні корпуси текстів, які містять також програмні засоби для пошуку та відображення прикладів. Зокрема, популярним засобом є Корпус сучасної американської англійської мови (Corpus of Contemporary American English – COCA (<http://corpus.byu.edu/coca/>)), який містить понад 450 мільйонів слів тексту, що охоплює розмовну, художню літературу, популярні журнали, газети та жанри академічного тексту. Користувачі можуть шукати слова та фрази, частини мови та колокації через інтерфейс COCA; скористатися можливостями запитів, щоб розрізнити вживання синонімів тощо (Li та ін., 2017, с. 80).

Створені студентами/учнями письмові продукти потребують оперативного зворотнього зв'язку з відповідним аналізом щодо можливостей удосконалення та, у кінцевому результаті, оцінювання. Зворотній зв'язок може реалізовуватись як письмово, так і усно.

Численні дані емпіричних досліджень (Li та ін., 2017, 82-84) свідчать про ефективність інформаційно-комунікаційних технологій для навчання письма.

Аналізуючи особливості онлайн навчання для формування іншомовної комунікативної компетентності, не можемо оминати питання формування інтегрованих умінь. Вважаємо, що онлайн навчання пропонує широкі можливості для забезпечення ефективності цього процесу. Зокрема, використання інтерактивних дошок, віртуальних стін (наприклад, Padlet), на яких можна створювати різні продукти, додавати різні файли, посилання з подальшим їх аналізом та обговоренням під час заняття, уможлиблюють ефективну цілеспрямлану роботу над удосконаленням умінь аудіювання, читання, говоріння та письма, а також відповідних навичок.

Доволі ефективним для формування інтегрованих умінь в умовах онлайн навчання є вебквест (наприклад, <http://questgarden.com/37/14/3/061005154202/index.htm>), який містить проектне завдання, має чітку структуру (вступ, завдання, рекомендовані джерела, процедура виконання, оцінювання, висновки), виконується із залученням інтернет ресурсів та передбачає презентацію продукту чи його аналіз у процесі рольової чи ділової гри (Бурак, 2019, с. 43). Вебквест сприяє розвиткові мовленнєвих навичок і вмінь та їх інтеграції у процесі виконання завдань і створення реального продукту.

Для ефективної роботи онлайн користувачам потрібно надавати чіткі інструкції, а за потреби – взірці виконання вправ. З урахуванням віку

учнів/студентів та рівня сформованості в них іншомовної комунікативної компетентності необхідно надавати супровідні матеріали (коментарі, опори тощо) для успішного виконання завдань.

Онлайн навчання передбачає певний рівень автономії та сприяє її розвитку в учнів/студентів (Nikolaeva, 2019, с. 235-236). Автономія – це спосіб організації навчального процесу, який передбачає певне самоуправління учнем/студентом власною навчальною діяльністю (Задорожна, 2015, с. 60). Ефективна діяльність в умовах такої організації навчального процесу зумовлює певний рівень автономії студентів, яка є набутою здатністю приймати самостійні рішення на всіх етапах навчальної діяльності відповідно до мети вивчення іноземної мови й нести відповідальність за їх виконання та результат (Задорожна, 2015, с. 61). Зазначимо, що в умовах шкільного та навіть вишівського навчання йдеться про часткову, частково-залежну та навіть умовну автономію (Задорожна, 2015, с. 61), оскільки в навчальному процесі тією чи іншою мірою присутній викладач. Існує думка, що в такому контексті доцільніше вести мову про самостійність як властивість особистості, що проявляється в її готовності до навчання з оволодіння відповідною компетентністю в позанавчальний час (Майєр, 2016, с. 96). Вважаємо, що термін *автономність* є більш релевантним в умовах змішаного та дистанційного навчання, оскільки відображає ініціативність студентів, постановку ними власних цілей та відповідальність за їх реалізацію.

Для розвитку автономії учнів/студентів значну увагу слід приділяти формуванню метакогнітивних стратегій, що допомагають студентам організувати власне навчання, яке в онлайн форматі дещо менш контрольоване викладачем порівняно з традиційним.

Висновки. Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємним компонентом навчання іноземних мов, особливо в умовах змішаного та дистанційного навчання. Можливості формування вмінь аудіювання, читання, говоріння та письма в умовах такого навчання є реальними та привабливими, а основні проблеми можуть і повинні розв'язуватися відповідними методичними рішеннями.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у визначенні показників ефективного дистанційного курсу з вивчення іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

Биконя, О. П. (2017). *Теоретико-методичні засади самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей* (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02). Київ (Bykonja, O. P. *Theoretical and methodological bases of independent extracurricular work in English for students of economic specialties* (DSc thesis). Kyiv).

- Бурак, М. І. (2019). *Взаємопов'язане формування у майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Тернопіль (Burak, M. I. *Integrated development of professional oriented speaking competence and informational and communicative competence of prospective English university teachers* (PhD thesis). Ternopil).
- Дзіман, Г. М. (2020). *Формування у майбутніх військових фахівців з інформаційних технологій англомовної компетентності в академічному письмі* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Dziman, H. M. *Development of English language competence in academic writing in the future officers majoring in information technologies* (PhD thesis). Kyiv).
- Задорожна І. П. (2015). Розвиток автономії студентів мовних спеціальностей у процесі вивчення фахових дисциплін. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 131, 60-64 (Zadorozhna, I. P. (2015). Developing autonomy of students specializing in linguistics in the process of studying professional disciplines. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences*, 131, 60-64).
- Майєр, Н. В. (2016). *Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови* (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02). Київ (Mayer, N. V. *Theoretical and methodical bases of developing future of French teachers' methodical competence* (DSc thesis). Kyiv).
- Рашевська, Н. В. (2010). Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки* 191(IV), 89-96 (Rashevskaya, N. V. (2010). Blended learning as a psychological and pedagogical problem. *Bulletin of Cherkasy University. Series: Pedagogical Sciences* 191 (IV), 89-96).
- Ференчук-Піонтковська, І. О. (2019). *Методика формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Тернопіль (Ferenchuk-Piontkovskaya, I. O. (2019). *Methods of forming future philologists' German competence in reading mass media texts* (PhD thesis). Ternopil).
- Abrams, Z. I. (2016). Possibilities and challenges of learning German in a multimodal environment: A case study. *ReCALL*, 28 (3), 343-363. Retrieved from: <https://doi.org/10.1017/s0958344016000082>
- Blake, R., Wilson, N. L., Cetto, M., Pardo-Ballester, C. (2008). Measuring oral proficiency in distance, face-to-face, and blended classrooms. *Language Learning & Technology*, 12 (3), 114-127. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.125/44158>
- Chen, J. C. C., Brown, K. L. (2012). The effects of authentic audience on English as a second language (ESL) writers: A task-based, computer-mediated approach. *Computer Assisted Language Learning*, 25 (5), 435-454. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/09588221.2011.606224>
- Chenoweth, N. A., Jones, C. M., Tucker, G. R. (2006). Language online: Principles of design and methods of assessment. In R.P. Donaldson & M.A. Haggstrom (Eds.), *Changing language education through CALL*, (pp. 1-21). Abingdon, UK: Routledge.
- De Paere, L., Zhu, C., Depryck, K. (2018). Learner characteristics, learner achievement and time investment in online courses for Dutch L2 in adult education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 17 (1), 101-112.
- DeStefano, D., LeFevre, J.-A. (2007). Cognitive load in hypertext reading: A review. *Computers in Human Behavior*, 23 (3), 1616-1641.

- Freiermuth, M. R., Huang, H. (2012). Bringing Japan and Taiwan closer electronically: A look at an intercultural online synchronic chat task and its effect on motivation. *Language Teaching Research*, 16 (1), 61-88. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/1362168811423341>
- Ines, A. M. (2020). Pronunciation development and instruction in distance language learning. *Language Learning and Technology*, 24 (1), 86-106.
- Leu, D. J., Kinzer, C. K., Coiro, J. L., Cammack, D. W. (2004). Toward a theory of new literacies emerging from the Internet and other information and communication technologies. *Theoretical Models and Processes of Reading*, 5 (1), 1570-1613.
- Li, Z., Dursun, A., Hegelheimer, V. (2017). Technology and L2 Writing. In A. C. Chapelle, Sauro S. (Eds.), *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning* (pp. 77-92). Wiley Blackwell.
- Loan, F. A. (2012). Impact of the Internet surfing on reading practices and choices. *Webology*, 9 (1), 1-10.
- Matsuura, H., Chiba, R., Mahoney, S., Rilling, S. (2014). Accent and Speech Rate Effects in English as a Lingua Franca. *System*, 46, 143-150.
- McDonald, J. (2008). *Blended Learning and Online Tutoring: A Good Practice Guide*. Aldershot, UK: Gower.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., Jones, K. (2010). *Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies*. Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Nikolaeva, S., Zadorozhna, I., Datskiv, O. (2019). Development of Pre-Service English Teachers' Language Skills and Learner Autonomy via Blended Learning. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 11 (2), 222-239.
- Park, M. (2012). Implementing computer-assisted task-based language teaching in the Korean secondary EFL context. In A. Shehadeh, C. A. Coombe (Eds.), *Task-based language teaching in foreign language contexts: Research and implementation* (pp. 215-240). Philadelphia, PA: John Benjamins.
- Park, M., Slater, T. (2014). A typology of tasks for mobile-assisted language learning: Recommendations from a small-scale needs analysis. *TESL Canada Journal*, 31 (8), 93-115.
- Payant, C., Bright, R. (2017). Technology-mediated tasks: Affordances considered from the learners' perspectives. *TESOL Journal*, 8 (4), 791-810. Retrieved from: <https://doi.org/10.1002/tesj.333>
- Seaman, J. E., Allen, I. E., Seaman, J. (2018). *Grade increase: Tracking distance education in the United States*. Babson Park, MA: Babson Survey Research Group.
- Sin, W. C., Hayo, R. (2020). Technology-mediated task-based language teaching: A qualitative research synthesis. *Language Learning and Technology*, 24 (3), 70-86.
- Solares, M. E. (2014). Textbooks, tasks, and technology: An action research study in a textbook-bound EFL context. In M. González-Lloret & L. Ortega (Eds.), *Technology-mediated TBLT: Researching technology and tasks*, (pp. 79-114). Amsterdam: John Benjamins.
- Van der Zwaard, R., Bannink, A. (2016). Nonoccurrence of negotiation of meaning in task-based synchronous computer-mediated communication. *The Modern Language Journal*, 100 (3), 625-640. Retrieved from: <https://doi.org/10.1111/modl.12341>
- Vaughan, N., Cleveland-Innes, M., & Garrison, R. (2013). *Teaching in blended learning environments*. AU: Athabasca University.
- Whyte, S., Alexander, J. (2014). Implementing tasks with interactive technologies in classroom computer assisted language learning (CALL): Towards a developmental framework. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 40 (1), 1-26.

РЕЗЮМЕ

Задорожная Ирина. Использование информационно-коммуникационных технологий в обучении иностранным языкам: возможности, проблемы и пути их решения.

В статье обоснованы преимущества широкого вовлечения онлайн обучения в процесс овладения иностранным языком: увеличение мотивации и уменьшение уровня тревожности учащихся в условиях использования синхронного и асинхронного онлайн общения; возможность создания благоприятной студентоцентрированной учебной среды. Проанализированы особенности использования информационно-коммуникационных технологий в развитии умений чтения, аудирования, говорения и письма, интегрированного формирования речевых навыков и умений. Сделан вывод, что в условиях смешанной и дистанционной форм учебный процесс должен быть направлен на развитие автономии учащихся.

Ключевые слова: иностранные языки, информационно-коммуникационные технологии, обучение аудированию, обучение чтению, обучение говорению, обучение письму, студенты, ученики, смешанное обучение, дистанционное обучение.

SUMMARY

Zadorozhna Iryna. Use of Information and Communication Technologies in Teaching Foreign Languages: Opportunities, Problems and Solutions.

The article aims at analyzing the opportunities of using information and communication technologies in the formation of listening, reading, speaking and writing skills, as well as the main problems and ways to solve them in hybrid and distance learning. The main advantages of the involvement of online learning in the process of mastering a foreign language (increase of motivation and decrease of level of anxiety within the application of synchronous and asynchronous online communication; the opportunity to create a favorable, student-centered learning environment) are substantiated. Peculiarities of using information and communication technologies in the formation of reading skills (use of modern sites, authentic fiction, specially developed tests based on the texts read etc.; taking into account the peculiarities of hypertext and cognitive load on the reader; providing readers with comments, recommendations, effective strategies, links to reference books online; teacher's participation in checking the results of intensive reading; pre-reading and post-reading discussions); listening skills (use of authentic audiotexts (including audiobooks), videos (including popular science movies, etc.), podcasts, songs, etc.); providing students with tapescripts after listening or watching; implementing intensive and extensive listening online without teacher's active participation; introducing listening strategies and encouraging students to use them; involvement of mobile devices; pre- and post-listening discussion); speaking skills (the need for more synchronous classes (online or in the classroom), prompt teacher's feedback, providing students with speech patterns that they can focus on when preparing their own monologues, dialogues; feasibility of recording online classes for further analysis (under the guidance of a teacher) of students' spoken production and spoken interaction, self-analysis and mutual analysis); writing skills (collaborative writing; use of automated assessment systems, electronic corpora of texts; prompt teacher's feedback); integrated formation of skills and abilities. It was found that blended and distance learning must be aimed at developing students' autonomy. Further investigation should focus on the features of a quality online course.

Key words: foreign languages, information and communication technologies, teaching reading, teaching listening, teaching speaking, teaching writing, students, pupils, hybrid learning, distance learning.